

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ФІНАНСІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

© І.С. Волохова, 2011

В нашій країні серед численних проблем розбудови власної економіки ринкового типу постали проблеми відродження територіального самоврядування та територіальних фінансів. Вони досі не є вирішеними та функціонують на фундаменті адміністративно-командної системи. Серед науковців та практиків дискутуються питання щодо розподілу повноважень між рівнями влади, дохідних джерел та міжбюджетних трансфертів. Залишаються поза увагою дослідження принципів побудови територіальних фінансів. Саме вони є тими основними правилами, відштовхуючись від яких, має створюватися фінансова основа територіального самоврядування, вирішуватися справи місцевого та регіонального значення.

Основними принципами організації місцевих фінансів Колпакова Г.М. вважає самостійність, державну фінансову підтримку та гласність [1, С. 236]. Ці принципи муніципальних фінансів приймають Бистряков А.Я, Злобин Б.К., Куликов А.Г., Кухаренко В.Б., Любимцев Ю.І., Малявко В.І., Мацкуляк І.Д. та інші з додаванням лише принципу прозорості фінансових потоків. [2, С. 167]. Схожими є основні принципи управління місцевими фінансами, запропоновані Сазонець І.Л., Гринько Т.В. та Придатко Г.Ю., серед яких: самостійність; державна фінансова підтримка; економічність та раціональність; відкритість, гласність та прозорість [3, С. 8]. Ми вважаємо, що запропонований перелік принципів місцевих (муніципальних) фінансів та їхнього управління надто обмежений і не дасть можливості місцевому самоврядуванню ефективно функціонувати.

Бабиць А.М. та Павлова Л.Н. стверджують, що державні і муніципальні фінанси орієнтовані на наступні основні принципи: єдність законодавчої і нормативної бази, відкритості та прозорості, розмежування повноважень і предметів ведення, цільовій орієнтованості, наукового підходу до реалізації намічених цілей, економічності і раціональності, керованості фінансовими потоками на централізованій основі [4].

Запропоновані принципи державних та муніципальних фінансів передбачають надмірну централізацію їхнього існування, що є протиріччям місцевого самоврядування.

Музика-Стефанчук О.А. наводить досить розширені принципи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування:

І. Загальноправові принципи: законність, принцип верховенства права, суверенітет держави, рівність усіх форм власності тощо.

ІІ. Галузеві принципи: публічний характер фінансової діяльності, розподіл функцій між представницькими органами й органами виконавчої влади у сфері фінансової діяльності, пріоритет законодавчої влади над виконавчою, пріоритет публічних видатків над доходами, усебічний контроль.

ІІІ. Принципи окремих правових інститутів: єдності фінансової та грошової системи держави, економічної доцільності оподаткування, фінансової безпеки держави, гласності, плановості, цільового використання фінансових ресурсів, повноти, єдності, достовірності, самостійності бюджету, принцип «здорових фінансів» (регулювання економіки має здійснюватися через запровадження виваженої грошової політики) [5, С. 16].

Значно вужче визначає принципи фінансової діяльності держави (в тому числі органів місцевого самоврядування) Ханкевич Л.А.: єдності, узгодженості, нерівноправ'я сторін, самостійності, планування, розмежування компетенцій, гласності [6, С. 44-46].

Визначимо, що розуміється під принципом. За матеріалами Вільної енциклопедії, принцип (лат. *principium* — начало, основа) - багатозначне поняття, що в залежності від контексту може означати:

1. Те первинне, що лежить в основі певної сукупності фактів, теорії, науки.

2. Внутрішні переконання людини, ті практичні, моральні та теоретичні засади, якими вона керується в житті, в різних сферах діяльності.

Принцип – це певне правило, сформульоване на основі пізнання законів чи закономірностей чинити саме так [7].

Тому, на наш погляд, принципи побудови територіальних, регіональних, місцевих фінансів в вигляді лише одного ключового слова, не відображають суті цих принципів, вони повинні мати вигляд певного правила, отже, бути наступними:

- суспільні блага повинні надаватися тим рівнем самоврядування, який є найближчим до споживача, що надасть можливість врахувати інтереси жителів відповідних територій;
- потреба в суспільних благах повинна бути чітко обґрунтована з урахуванням можливості та доцільності їхнього надання приватним сектором економіки;
- доходи місцевого самоврядування мають бути максимально диверсифікованими;
- місцеве самоврядування повинно мати достатні податкові повноваження, щоб впливати на економічний розвиток власних територій;
- місцеве та регіональне самоврядування повинне мати можливість створювати на власний розсуд власні централізовані позабюджетні фонди;
- міжбюджетні трансферти повинні мати обмежений вплив на діяльність місцевого самоврядування;
- підприємства та бюджетні установи місцевого самоврядування повинні мати право на самостійну господарську діяльність, не залежну від рішень органів влади, а на підставі договірних відносин;
- за можливості вільна конкуренція має бути рушійною силою розвитку комунальних підприємств та бюджетних установ;
- в управлінні місцевими та регіональними фінансами максимально мають бути залучені жителі територіальних громад.

Дотримання цих принципів створить умови для розвитку територіальних фінансів та місцевого самоврядування в єдиних можливих для цього умовах - умовах децентралізації.

1. Колпакова Г.М. *Финансы. Денежное обращение. Кредит: Учеб. пособие* / Г.М. Колпакова – М.: *Финансы и статистика*, 2002. – 368 с. 2. *Государственные и муниципальные финансы: Учебник*. - Изд. 2-е, доп. и перераб. /Под общ. ред. И.Д. Мацукуляка. - М.: Изд-во РАГС, 2007. - 640 с. 3. Сазонець І.Л., Гринько Т.В., Придатко Г.Ю. *Управління місцевими фінансами: Навч. Посібник* / І.Л. Сазонець, Т.В. Гринько, Г.Ю. Придатко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 264 с. 4. Бабич А.М., Павлова Л.Н. *Государственные и муниципальные финансы: Учебник для вузов [Электронный ресурс]* / А.М. Бабич, Л.Н. Павлова. — М.: ЮНИТИ, 2002. — 687 с. - Режим доступу: // <http://www.twirpx.com>. 5. Музика-Стефанчук О.А. *Фінансове право: Навчальний посібник*. – 3-тє вид., доп. і перероб / О.А. Музика-Стефанчук. – К.: Атіка, 2007. – 264 с. 6. Ханкевич Л.А. *Финансовое право Беларуси: Учеб. пособие* / Л.А. Ханкевич. - Мн.: «Завигар», 1997. – 380 с. 7. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії [Електронний ресурс] - - Режим доступу: // <http://uk.wikipedia.org>.